

ΠΥΡΕΤΩΔΕΙΣ ΟΙ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΣΥΝΟΔΟ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΡΗΤΗ

ΤΟΥ ΑΛΕΞ ΣΤΕΦΑΝΟΠΟΥΛΟΥ

Σημείο αναφοράς της Ορθόδοξης Ανατολικής Εκκλησίας αναμένεται να γίνει το νησί της Κρήτης από τις 16 μέχρι τις 27 Ιουνίου, αφού εκεί αποφασίστηκε τελικά να λάβουν χώρα οι εργασίες της Μεγάλης Συνόδου της Ορθοδοξίας. Μια Σύνοδος η οποία αναμένεται να επηρεάσει καταλυτικά τη ζωή των απανταχού ορθοδόξων, αφού, μεταξύ πολλών άλλων, στο πλαίσιο της πρόκειται να ληφθούν αποφάσεις αναφορικά με σειρά ζητημάτων, όπως αυτό του γάμου με αλλόθρησκους ή αλλόδοξους, της νηστείας κ.ά. Η Πανορθόδοξη Σύνοδος αποκτά, ωστόσο, ξεχωριστή σημασία δεδομένου ότι πολλοί βλέπουν και γεωπολιτικές εξελίξεις, κυρίως στην περιοχή των Βαλκανίων, με αφορμή τη διεξαγωγή της.

Όπως σημειώναμε στο προηγούμενο τεύχος

των «Επικαιρών», μεταξύ 22 και 28 Ιανουαρίου πραγματοποιήθηκε στο Σαμπεζί της Γενεύης προπαρασκευαστική σύναξη των δεκατεσσάρων Αυτοκέφαλων Ορθόδοξων Εκκλησιών και Πατριαρχείων υπό την προεδρία του Οικουμενικού

Πατριάρχη Βαρθολομαίου, η οποία κατέληξε σε ένα προσχέδιο κειμένου που κρίνεται ως μείζονος εκκλησιολογικής, ιστορικής αλλά και διπλωματικής σημασίας, καθώς, ανάμεσα σε άλλα σημαντικά θέματα, θίγει και αυτό του ρόλου της Ορ-

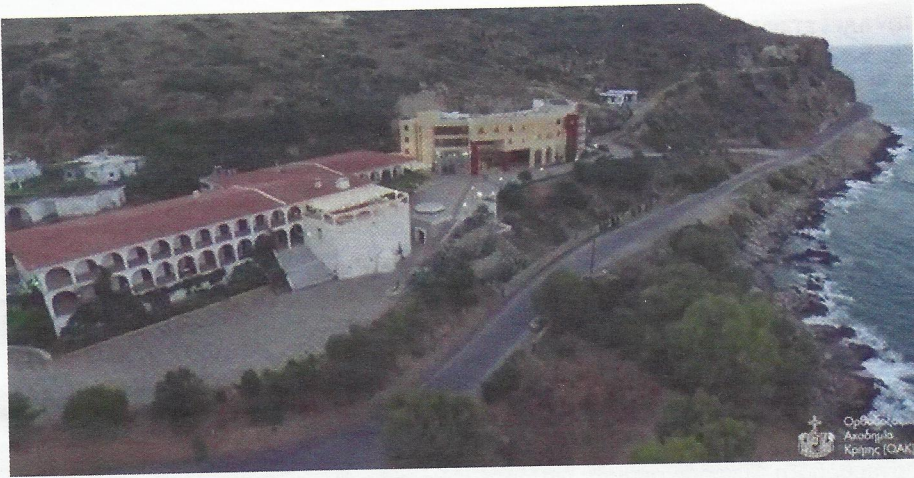
θοδοξίας ανά τον κόσμο, όπου δραματικά γεγονότα την καλούν να εργαστεί για την εδραίωση της ειρήνης, της ελευθερίας και της δικαιοσύνης. Σε ό,τι αφορά, μάλιστα, στο κεφάλαιο «Σχέσεις μεταξύ ορθοδόξων και άλλων χριστιανικών Ομολογιών και Εκκλησιών» αναμένονται σφοδρές αντιδράσεις, όπως μαρτυρούν τα «μηνύματα» που εκπέμφθηκαν αμέσως μετά την επίσημη δημοσιοποίησή του, την πρώτη εδώ και δεκαετίες, σημειωτέον, ύστερα από πρόταση του Πατριάρχη Μόσχας Κύριλλου.

Στη Γενεύη σε κορυφαία ζητήματα επήλθε συμφωνία επί της αρχής, ενώ σε άλλα ομοφωνία επί της αρχής, αν και από τη σύναξη η Ορθοδοξία δεν βγήκε αλώβητη. Υπάρχουν ανοιχτές πληγές στην ενότητα και ομοψυχία της, με κυρίαρχη τη διαμάχη ανάμεσα στα Πατριαρχεία της Αντιόχειας και των Ιεροσολύμων, που δεν έχουν καταφέρει να επιλύσουν τις μεταξύ τους διαφορές, παρά τις προσπάθειες που καταβάλλονται, πρωτοστατούντος προσωπικά του Οικουμενικού Πατριάρχη, που έχει αναλάβει σχετικές πρωτοβουλίες, αλλά και με εμπλοκή παραγόντων τουλάχιστον δύο χωρών: της Ελλάδας –εκ μέρους του υφυπουργού Εξωτερικών, Γιάννη Αμανατίδη, στο μέτρο και τον βαθμό των αρμοδιοτήτων του, καθώς οι ισορροπίες είναι λεπτές– και της Ρωσίας – εκ μέρους του Μητροπολίτη Ιλαρίωνα, ο οποίος είναι το δεξί χέρι του Πατριάρχη Κύριλλου και ο ισχυρός άνδρας της Υπηρεσίας Εξωτερικών Υποθέσεων του Πατριαρχείου Μόσχας. Διασταυρωμένες πληροφορίες μας αναφέρουν, πάντως, ότι το Πατριαρχείο Ιεροσολύμων βρίσκεται προ αποφάσεων που θα δώσουν λύση κι έτσι θα αποφευχθεί ίσως το σχίσμα μεταξύ των δύο Εκκλησιών, θα φτάσουμε επομένως στον Ιούνιο με ενωμένα τα δύο ιστορικά Πατριαρχεία.

Συμφωνίες και εμπόδια

Στη Σύναξη όμως της Γενεύης δύο Πατριαρχεία, της Αντιόχειας και της Γεωργίας, δεν ενέκριναν και δεν υιοθέτησαν ούτε τον κανονισμό Λειτουργίας της Πανορθόδοξου Συνόδου, που για χρόνια αποτελούσε το μεγάλο αγκάθι ανάμεσα σε Φανάρι και Μόσχα, αλλά ούτε και το κείμενο που έχει υιοθετηθεί από τις άλλες Εκκλησίες αναφορικά με «το Μυστήριο του Γάμου και τα

Μένει να δούμε αν θα επικρατήσει η σύνεση ή οι επικίνδυνες προσεγγίσεις που «μαγειρεύονται» εδώ και δεκαετίες σε σεμινάρια και θεολογικές δεξαμενές σκέψης.

Ο υφυπουργός Εξωτερικών,
Γιάννης Αμαναϊτίδης.

ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΤΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΝΑΥΠΑΚΤΟΥ ΙΕΡΟΘΕΟΥ

«...Το θέμα δεν είναι να συγκληθεί απλώς η Αγία και Μεγάλη Σύνοδος της Ορθόδοξης Εκκλησίας, αλλά να παραμείνει στην ιστορία ως όντως Αγία και Μεγάλη και να είναι διάδοχος της Ζ' Οικουμενικής Συνόδου, της Συνόδου του 879-880 (η Η' Οικουμενική, η οποία αναγνώρισε τη Ζ' Οικουμενική Σύνοδο), της Συνόδου του 1351 (Θ' Οικουμενική) και της Πανορθόδοξου Συνόδου του 1848, στις οποίες πρέπει να αναφερθεί, όπως γίνεται σε τέτοιες μεγάλες Συνόδους, για να μην παρουσιασθεί ως αποκεκομμένη από τις προηγούμενες Συνόδους, αλλά ως συνέχειά τους. Αν δεν γίνει αναφορά στις προηγούμενες Οικουμενικές και Μεγάλες Συνόδους ή αν αναφερθούν μόνον οι επτά (7) Οικουμενικές Σύνοδοι και παραλειφθούν οι επόμενες, τότε θα υπάρξει σοβαρό θεολογικό και εκκλησιολογικό πρόβλημα. Αυτή είναι η πραγματική πρόκληση όχι απλώς της ιστορίας, αλλά της πραγματικής εκκλησιαστικής ιεράς ιστορίας, η οποία προσδιορίζεται από μια θεολογική, εκκλησιολογική και κανονική προοπτική. Πρέπει να γίνει καλή προετοιμασία για τη μέλλουσα να συγκληθεί Σύνοδο το έτος 2016, ώστε αυτή να συντελέσει όντως στην ενότητα της Εκκλησίας και όχι να ενθαρρύνει ή να συντείνει σε δημιουργία σχισμάτων μέσα στην Εκκλησία, που θα διασπάσουν την ενότητά της».

κωλύματα αυτού». Δεν περιορίζονται όμως σε αυτά οι δυσκολίες. Υπάρχουν και άλλες –μη ουσιώδεις, αλλά αισθητές– διαφορές, που πλέον, παρά τη μυστικοπάθεια δεκαετιών, δημοσιοποιήθηκαν.

Τα μεν ζητήματα της ομοφωνίας ή του αριθμού των εκπροσώπων και των ψήφων κάθε Εκκλησίας εντέλει επιλύθηκαν: κάθε

Εκκλησία από τις δεκατέσσερις Αυτοκέφαλες θα εκπροσωπηθεί με μία μόνο ψήφο, αλλά θα έχει δικαίωμα να παρασταθεί με μέχρι και είκοσι τέσσερις εκλεγμένους (;) επισκόπους - μητροπολίτες με δικαίωμα λόγου, αλλά χωρίς δικαίωμα ψήφου, όπως είχε προταθεί από ορισμένες πλευρές. Κάθε αντιπροσωπεία θα μπορεί επίσης να συ-

μπεριλάβει στη συνοδεία της δύο συμβούλους, χωρίς δικαίωμα λόγου και ψήφου, οι οποίοι θα κάθονται πίσω από τον εκπρόσωπο του επικεφαλής της κάθε Εκκλησίας. Η Σύνοδος θα λαμβάνει αποφάσεις μόνο ομόφωνα και όχι κατά πλειοψηφία. Σε περίπτωση διαφωνίας, αυτή θα καταγράφεται μεν στα πρακτικά, αλλά αν μειοψηφεί ως άποψη ούτε θα προσμετράται ούτε θα δύναται να επηρεάσει την τελική έκβαση της Συνόδου. Δεν διαλύεται, δηλαδή, η Σύνοδος, όπως επίσης είχε προταθεί. Η δε Γραμματεία της Συνόδου θα έχει ρόλο-κλειδί, με καθοριστικό χαρακτήρα, εξ ου και οι ισορροπίες αντιπροσώπευσης στο εν λόγω όργανο είναι λεπτές, αλλά τα μέλη του θα είναι ισότιμα και ίσου κύρους.

Ωστόσο, στους κόλπους της ανά τον κόσμο Ορθοδοξίας, όπως διεφάνη και στη σύναξη των ηγετών των δεκατεσσάρων Αυτοκέφαλων Εκκλησιών, κρύβονται ακόμα πιο επικίνδυνες παγίδες, δυσδιάκριτες, αλλά με ρίζες βαθιά πίσω στον χρόνο, που απειλούν την ενότητά της. Ο λόγος για το τέρας του εθνικισμού και του εθνοφυλετισμού, που, αθόρυβα αλλά σταθερά ανά τους αιώνες, σχεδόν αμέσως μετά το Σχίσμα του 1054, ως άλλος όφις, τυλίγει λίγο λίγο το Σώμα της Μίας Αγίας Καθολικής και Αποστολικής Ορθόδοξης Ανατολικής Εκκλησίας, με επόμενα ορόσημα την άλωση της Πόλης από τους Φραγκολεβαντίνους Δυτικούς το 1204 και, βέβαια, την πτώση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας το 1453.

Το Οικουμενικό Πατριαρχείο με τη Σύνοδο του 1872 δογμάτισε παράγοντας θεολογία και αιτιολογώντας πλήρως τον κίνδυνο του εθνικισμού και του εθνοφυλετισμού, που ορθώς καταδίκασε. Δυστυχώς όμως οι κίνδυνοι και η απειλή σχίσματος με φόντο αυτές τις διαχωριστικές γραμμές εντάθηκαν και φάνηκαν διά γυμνού οφθαλμού και στη σύναξη της Γενεύης, παρά τις ομολογουμένως τιτάνιες προσπάθειες του Οικουμενικού Πατριαρχείου να μην βγουν στην επιφάνεια. Διαφορές που έγιναν αισθητές ειδικά μετά την πτώση του Τείχους του Βερολίνου το 1989, όπου τάσεις με εθνοφυλετικά χαρακτηριστικά άρχισαν να αναφύονται και να γίνονται ορατές ακόμα και σε διορθόδοξα προσυνοδικά και προπαρασκευαστικά όργανα, άρχισαν να λαμβάνουν σάρκα και οστά, παράγοντας στρεβλή και αιρετική «θεο-

λογία», που ενισχύει και υποθάλλει τέτοιες επικίνδυνες καταστάσεις. Το φάντασμα του πανσλαβισμού, που πάντα υποκρύπτονταν πίσω από γεγονότα που πλήγωσαν και την Ελλάδα, φαίνεται πως ξανακάνει αισθητή την παρουσία του...

Το θετικό μήνυμα από τη Γενεύη

Το μεγάλο και θετικό μήνυμα από τη σύναξη της Γενεύης είναι το γεγονός ότι υιοθετήθηκαν και εντέλει εγκρίθηκαν και παραπέμφθηκαν προς διαβούλευση και τελική απόφαση στη Μεγάλη Πανορθόδοξη Σύνοδο του Ιουνίου πέντε βασικά κείμενα συν ένα, αυτό του κανονισμού Λειτουργίας της Μεγάλης Πανορθόδοξης Συνόδου, το οποίο αποτελούσε αγκάθι εδώ και δεκαετίες. Μακάρι να τηρηθεί και στην πράξη. Κι όπως και να το δει κανείς –είτε μετρώντας από τη Ζ' Οικουμενική Σύνοδο της Νίκαιας της Βιθυνίας, το 787, είτε μετρώντας από τη Θ' Οικουμενική Σύνοδο, στην οποία μετείχε και δογματίσε περί του Ησυχασμού ο Γρηγόριος Παλαμάς–, σίγουρα, πάντως, η μεγάλη αυτή πανορθόδοξη χαρακτήρα Σύνοδος αποτελεί μείζον ιστορικό γεγονός. Το αν και κατά πόσο θα αποδειχτεί και θα αναγνωριστεί ως «Αγία» μένει να το δουν οι επόμενες γενιές – ιστορικοί, Κλήρως, θεολόγοι και ποιμίνο.

Η ΑΤΖΕΝΤΑ ΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ

- Η αποστολή της Ορθοδοξίας στον σύγχρονο κόσμο.
- Η ορθόδοξη διασπορά και η διαποίμανση/διακυβέρνησή της.
- Το Αυτόνομο και ο τρόπος ανακήρυξής του.
- Οι σχέσεις της Ορθόδοξης Εκκλησίας με τον υπόλοιπο χριστιανικό κόσμο.
- Το ζήτημα της νηστείας και η σπουδαιότητα της τήρησής της.
- Το μυστήριο του γάμου και τα κωλήματα.

Αξίζει, πάντως, να σημειωθεί ότι απαλείφθηκαν από τον κατάλογο των προς διαβούλευση ζητημάτων και θέματα που είχε αποφασιστεί να τεθούν, όπως το ζήτημα του αυτοκέφαλου, των διπτύχων, του ημερολογίου αήλι και το κεφάλαιο «Η Οικουμενική κίνηση και η Ορθοδοξία».

Δεν εκλείπουν όμως τα εμπόδια και οι διαφορές στο Σώμα της Εκκλησίας, κι αυτό μας το θυμίζουν τα ζητήματα που τελικά, χάριν της ενότητας, απαλείφθηκαν από τον κατάλογο των προς διαβούλευση θεμάτων που είχε αρχικά υιοθετηθεί, σχεδόν προ 70ετίας. Παραπέμφθηκαν για «κάποια άλλη» εποχή – ελπίζουμε όχι στις καλάνδες...

Σε κάθε περίπτωση, στην Ορθόδοξη Ακαδημία της Κρήτης, διεθνές κέντρο της Ορθοδοξίας με παγκόσμια ακτινοβολία λόγω και πρότερων διοργανώσεων, αναμένεται να ληφθούν κρίσιμες αποφάσεις. Αποφάσεις που θα βγάλουν την Ορθοδοξία είτε ενωμένη είτε –φευ!– διχασμένη. Μένει να δούμε αν θα επικρατήσει η σύνεση ή οι επικίνδυνες προσεγγίσεις που «μαγειρεύονται» εδώ και δεκαετίες σε σεμινάρια και

θεολογικές δεξαμενές σκέψης κυρίως στον χώρο των Σλάβων, που ζουν με «οράματα» και «οπτασίες», αναπαράγοντας μεγαλοϊδεατισμούς που δεν έχουν καμία απολύτως θέση στους κόλπους της Ορθοδοξίας.

Χρειάστηκε να γίνουν πολλά βήματα και εκατέρωθεν υποχωρήσεις για την υπερπήδηση –έστω και πρόσκαιρα– των πολλών εμποδίων και διαφορών που υπάρχουν επί σχεδόν έναν αιώνα (από τις αρχές του 20ού αιώνα που ξεκίνησαν οι προετοιμασίες) ένθεν του Βοσπόρου κακείθεν του Αγίου Δανιήλ, στο κέντρο της Μόσχας, ώστε να φτάσουμε σε αυτό το σημείο. Το κορυφαίο, πάντως, τη δεδομένη στιγμή είναι ότι επιτέλους λαμβάνει σάρκα και οστά η Πανορθόδοξη Σύνοδος. Είθε, λοιπόν, να καρποφορήσει... ■